

rimelig begrundelse for at lempe de danske indfødsretskrav i videre omfang, end Fællesskabernes regler på ethvert tidspunkt gør det nødvendigt, men en fremgangsmåde, hvorefter de enkelte love efterhånden ændres i fornødent omfang, vil medføre et stort antal successive lovforslag. Da indholdet af disse lovændringer måtte affattes efter ganske samme mønster, vil det efter udvalgets opfattelse være naturligt at give administrationen en generel bemyndigelse til, i det omfang det er nødvendigt af hensyn til Danmarks forpligtelser efter Fællesskabernes regler om etableringsret, at fastsætte bestemmelser om, at der bortses fra lovgivningskrav om dansk indfødsret. En tilsvarende fremgangsmåde har været anvendt i de nuværende medlemsstater. Bemyndigelsen bør formentlig indsættes i den lov, hvorved der træffes bestemmelse om Danmarks tilslutning til Fællesskaberne (ratifikationsloven).

2. Bopælskrav for personer der ønsker at etablere sig

a. Enkelte danske love stiller krav om en vis *forudgående bopæl* i Danmark som betingelse for erhvervets udøvelse. Hvor dette krav alene retter sig mod udenlandske statsborgere (lov om hvalfangst), følger det direkte af Fællesskabernes almindelige plan for ophævelse af begrænsningerne i etableringsretten, at kravet skal ophæves i forhold til EC-statsborgere, når det pågældende erhverv liberaliseres. Selv om kravet også rettes til danske statsborgere (fondsbørsloven), vil det næppe kunne opretholdes, idet den almindelige plan også kræver ophævelse af krav, der, selv om de gælder uanset nationalitet, udelukkende eller hovedsageligt hindrer udlændinges erhvervsudøvelse.

b. En del lovbestemmelser stiller krav om *bopæl* her i landet *under erhvervets udførelse*. Sådanne krav nævnes ikke i den almindelige plan, men de i planen opregnede etableringshindringer er kun eksempler, og man kan derfor ikke slutte modsætningsvis fra opregningen. Spørgsmålet om muligheden for at opretholde bopælskrav må herefter først og fremmest bero på fortolkningen af den under a. nævnte udtalelse om krav, der

hovedsageligt hindrer udlændinges erhvervsudøvelse. Et bopælskrav vil normalt ikke være til væsentlig gene for den udlænding, der ønsker at ned sætte sig i etableringslandet, hvorimod kravet vil udgøre en alvorlig hindring for den, der blot ønsker at oprette en filial af sin hovedvirksomhed i hjemlandet. Udtalelsen i den almindelige plan er utvivlsomt først og fremmest rettet mod forsøg på omgåelse af forbudet mod diskrimination på grundlag af nationalitet*, og det må derfor antages, at ikke blot virkningen af, men også begrundelsen for det enkelte bopælskrav vil være af betydning for spørgsmålet, om kravet kan opretholdes. Hvor kravet er begrundet i ønsket om at forbeholde vedkommende ret for personer med en nær tilknytning til etableringslandet, forekommer det sandsynligt, at Fællesskaberne vil kræve kravet ligestillet med et indfødsretskrav. Er kravet derimod begrundet i andre hensyn, synes der større grund til at antage, at det kan opretholdes, i hvert fald under den forudsætning, at disse hensyn også foreligger efter en tilslutning til Fællesskaberne.

En del bopælskrav i den danske lovgivning må antages at være begrundet i ønsket om at sikre effektive muligheder for at drage vedkommende til ansvar ved domstolene. Hvis der i forbindelse med Danmarks indtræden i Fællesskaberne indgås en konvention med de øvrige medlemslande om domstolenes kompetence og om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af domme, således som det er forudsat i EEC-traktatens art. 220 og i den mellem de nuværende medlemsstater indgåede konvention om samme emne, vil denne begrundelse for et bopælskrav miste en del af sin betydning. Den væsentligste praktiske vanskelighed i processuel henseende ville i så fald være forkyndelsen af stævninger m. v. for den i udlandet bosatte sagsøgte, og det kunne derfor overvejes at erstatte bopælskravet til den erhvervsdrivende selv med et krav om udpegelse af en herværende repræsentant, der kan modtage forkyndelser i retssager. Det fremgår af Fællesskabskommissionens bemærkninger til det senere gennemførte direktivforslag om liberalisering af bjergværksdrift, at Fællesskaberne ikke anser et

*) Se herom Everling, side 80-81.